

Elvemusling i Nitelvavassdraget

Utbredelse av elvemusling i Nitelvavassdraget

Ferskvannsmuslingen elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) finnes over det meste av Norge (langs kysten, hovedsakelig under marin grense), men antall lokaliteter har gått kraftig ned. Derfor står elvemusling i dag på den norske rødlisten som sårbar (VU).

Norge har mer enn 40% av den europeiske bestanden av elvemusling. Dette gjør den til en ansvarsart for Norge.

I Nitelva vassdraget er det i dag få populasjoner av elvemusling igjen. Kjente forekomster av elvemusling finnes nå kun på enkelte strekninger fra Hakadal Verk og ned til Rotnes.

Foto: Kjell Sandaas

Status for elvemusling i Nitelva

Perlefiske på 1600-tallet og fremover var forbeholdt de dansk-norske kongene. Det måtte imidlertid tas opp mange muslinger for å finne en perle, så dette gikk hardt utover bestandene.

Tusen muslinger må åpnes for å finne en perle, og bare en av tusen perler igjen var så perfekte at den hadde økonomisk verdi.

Dagens tilstand

Elvemusling ble fredet mot fangst i 1992, men bestandene har ikke tatt seg opp igjen. Tvert om har nedslamming, vassdragstiltak i elva, forsurening og eutrofiering i Nitelva de siste femti år, vært forhold som har ført til at bestanden ytterligere har gått ned.

Foto: Kjell Sandaas

Bestanden er fortsatt livskraftig, men gjennomsnittlig tetthet av muslinger og prosentandel små muslinger varsler om at populasjonen er tynn og at rekrutteringen har sviktet i lengre tid.

Korte fakta om elvemusling

- Normal levealder opptil **80-150 år**, høyeste alder registrert i Nord-Sverige er **284 år**.
- Størrelse på skjell **10-15 cm**.
- En elvemuslinghunn kan i løpet av livet produsere **200 millioner** muslinglarver.
- Har egen nasjonal handlingsplan.
- Blir kjønnsmoden når den er **12-15 år**
- Avhengig av ørret eller laks for å overleve. Lever som **parasitt** på fiskens gjeller i 9-11 måneder.

For mer om elvemuslingens biologi og utfordringer se brosjyren:

[Elvemusling en perle i vassdraget.](#)

Undersøkelser utført i 2020 viste imidlertid tegn til rekruttering.

De viktigste lokalitetene for elvemusling er i dag ved Fossen, Åneby og Bergsdalen. Antall muslinger antas å være i størrelsesorden 10-15 000 og bestanden regnes for å være svært verneverdig.

Prosjekter

Skal populasjonene i Nitelva overleve på lang sikt kreves det oppfølging av tiltak.

Gjennom arbeidet i vannområdet Leira-Nitelva jobbes det med tiltak for å redusere arealavrenning og punktutslipp for å bedre vannkvaliteten. Kartlegging av forurensningstilførsler langs breddene skal også gjennomføres.

Tiltak for å bedre forholdene i sidebekkene der ørreten gyter bør også prioriteres. I tillegg stiller kommunen strenge krav til avrenning fra byggeprosjekter i nærheten av vassdraget.

I 2015 ble det forsøkt å flytte levende muslinger fra Nitelva til sidebækker med bedre egnet substrat for rekruttering. I alt 417 muslinger ble samlet inn ved Rotnes og flyttet opp i Ørfiskbekken og Ela.

Oppfølgende undersøkelser har vist at muslingene som ble flyttet til Ørfiskbekken er sporløst forsvunnet. I Ela er det påvist larver på gjellene til ørret, men beveren har skapt problemer for muslingene som ble flyttet dit. Forsøket er derfor avsluttet.

Muslinglarver på gjellene til ørret. Foto: Kjell Sandaas

Elvemuslingen som vannrenser

Elvemuslingen filtrerer næringen sin fra vannet. Ved store populasjoner vil mye av vannføringen i vassdraget filtreres gjennom muslingene i løpet av ett døgn. Hver musling kan faktisk rense 50 liter vann per døgn! Elvemuslingen bidrar på denne måten til at vannkvaliteten og forholdene for andre arter bedres. Tilstedeværelse av elvemusling indikerer at det er gode forhold for andre arter. Der muslingen trives og formerer seg trives også andre arter. Elvemuslingen regnes derfor som indikatorart.

Les mer om elvemusling i [Handlingsplan 2019-2028](#)

Hva kan vi gjøre?

Hva kan du gjøre?

- Ikke plukk elvemuslinger, men la de være i fred.
- Registrere funn av elvemusling i artskart og/eller gi beskjed til kommunen om funn.

Hva kan kommunen gjøre?

- Kartlegge elvemuslingsbestander
- Beskytte bestander av elvemuslinger ved å gjøre tiltak for å forhindre eutrofiering, forurensning og forringelse av leveområder.
- Ta vare på kantsonene og unngå inngrep i og ved vassdrag.
- Unngå avrenning fra blant annet byggeprosjekter som kan føre til nedslamming av elvebunnen.

Hva kan Statsforvalteren gjøre?

- Bevilge midler til prosjekter og tiltak for å forbedre forholdene for elvemusling.

Vannområde Leira-Nitelva
Sekretariatet, c/o Lillestrøm kommune - Postboks 313, 2001 Lillestrøm
Tlf. direkte 66 93 83 06 / 47 61 69 61
post@elveliv - elveliv.no - facebook.com/vannomradeLeiraNitelva

